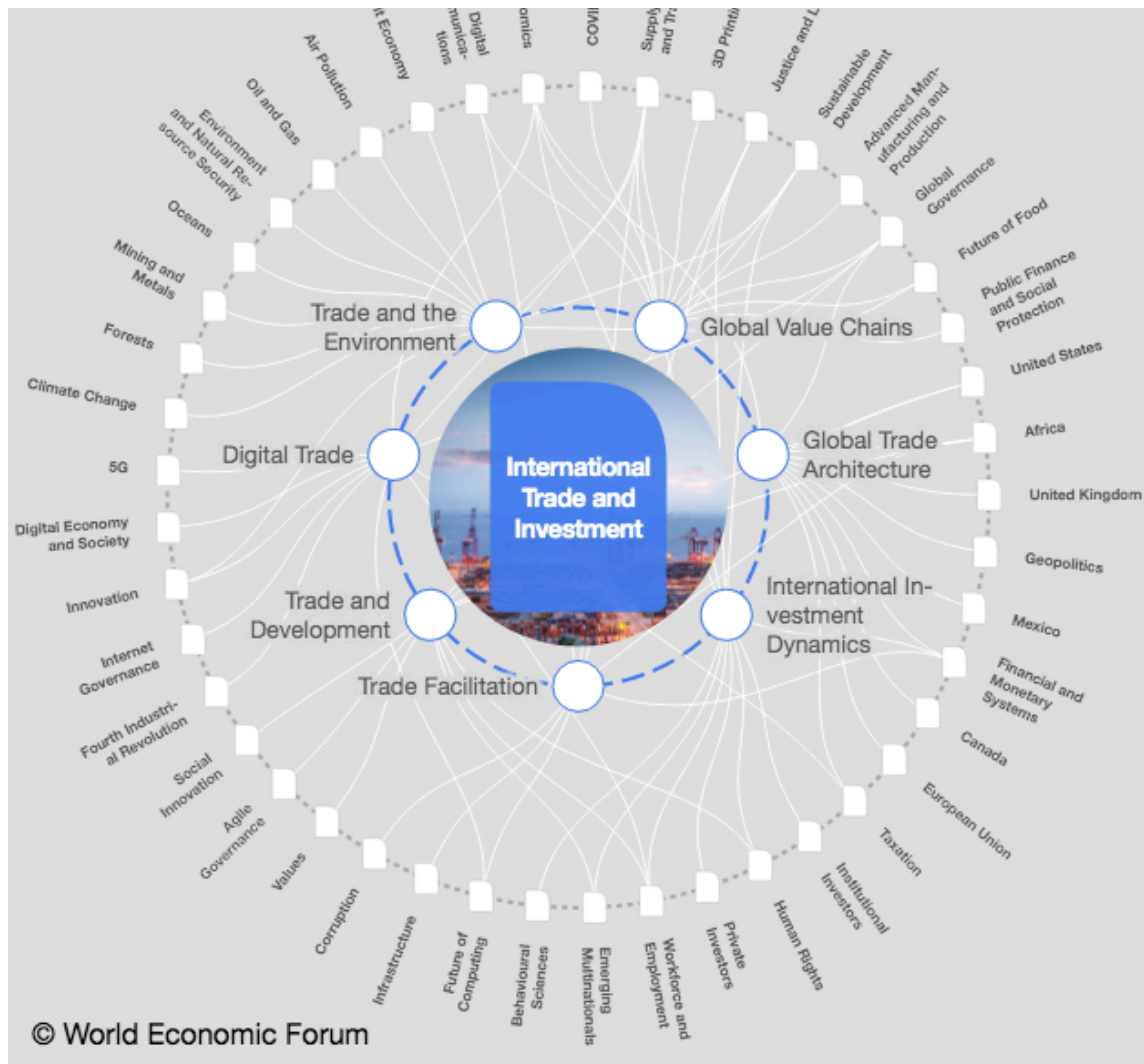

Medzinárodný obchod

GEOEKONOMIKA A INVESTÍCIE

Globálny obchod s tovarom sa môže v roku 2020 prudko prepadnúť **až o 32% v dôsledku porúch súvisiacich s krízou COVID-19** a odhady oživenia v nasledujúcom roku sú podľa Svetovej obchodnej organizácie neisté.

Globálny obchod a investície sa pred pandémiou zamerával na samotnú legitimitu súčasného globálneho obchodného systému. Tvorcovia politik sa snažia reagovať na zvyšujúce sa riziká a na všeobecné otrasy spôsobené štvrtou priemyselnou revolúciou.

Globálny obchod môže prispieť k udržateľnosti životného prostredia - ak je dobre regulovaný.

Obchod a životné prostredie

Medzinárodný obchod má uznávanú úlohu pri podpore potravinovej bezpečnosti, zdravia oceánov a trvalo udržateľnej energie v boji proti zmene klímy. Pozitívne vplyvy môžu byť výsledkom zníženia dotácií pre rybolov a fosílnu palivá, obmedzenia nelegálneho obchodu s minerálmi a chránenými druhmi a podpory technológií, ktoré sa môžu použiť na uskutočnenie opatrení v oblasti zmeny klímy.

Svetová obchodná organizácia poskytuje jediný globálny rámec pre spoluprácu pri postupnom odstraňovaní dotácií na fosílnu palivá, ktorých náklady sa odhadujú na zhruba **600 miliárd dolárov ročne**. Vzhľadom na často pomalý pokrok pri zmene a doplnení mnohostranných obchodných pravidiel môžu regionálne obchodné dohody predstavovať dôležitú alternatívu. Napríklad, zatiaľ čo komplexná a progresívna dohoda o partnerstve v oblasti Tichého oceánu (CPTPP) bola vypracovaná environmentálnymi skupinami, obsahuje ustanovenia zakazujúce dotácie pre nadmerne lovené populácie a nezákonný rybolov, ako aj záväzné záväzky týkajúce sa vykonávania environmentálnych dohôd.

Všeobecne platí, že kapitoly o environmentálnom obchode v rámci regionálnych obchodných dohôd často idú nad rámec súčasných pravidiel WTO.

Globálne hodnotové reťazce

Klesajúce náklady na komunikáciu s partnermi a dcérskymi spoločnosťami, prepravu tovaru a ich presun cez hranice povzbudili spoločnosti všetkých veľkostí, aby pri zostavovaní a dodávaní tovaru a služieb zaviedli rad globálnych krokov. Dôležitým hnacím motorom týchto globálnych hodnotových reťazcov bolo preformulovanie právnych predpisov prostredníctvom mnohostranných inštitúcií ako je Svetová obchodná organizácia a Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj.

Globálne hodnotové reťazce však pre tieto inštitúcie a dohody znamenajú nové politické výzvy v oblasti udržateľnosti, daňových štruktúr a trhov práce. Vyvolávajú tiež problematické otázky v súvislosti s narušujúcimi sa obchodnými politikami, ako sú USA, ktoré sa obracajú na protekcionizmus, a vážnymi rozhodnutiami, ako je Brexit.

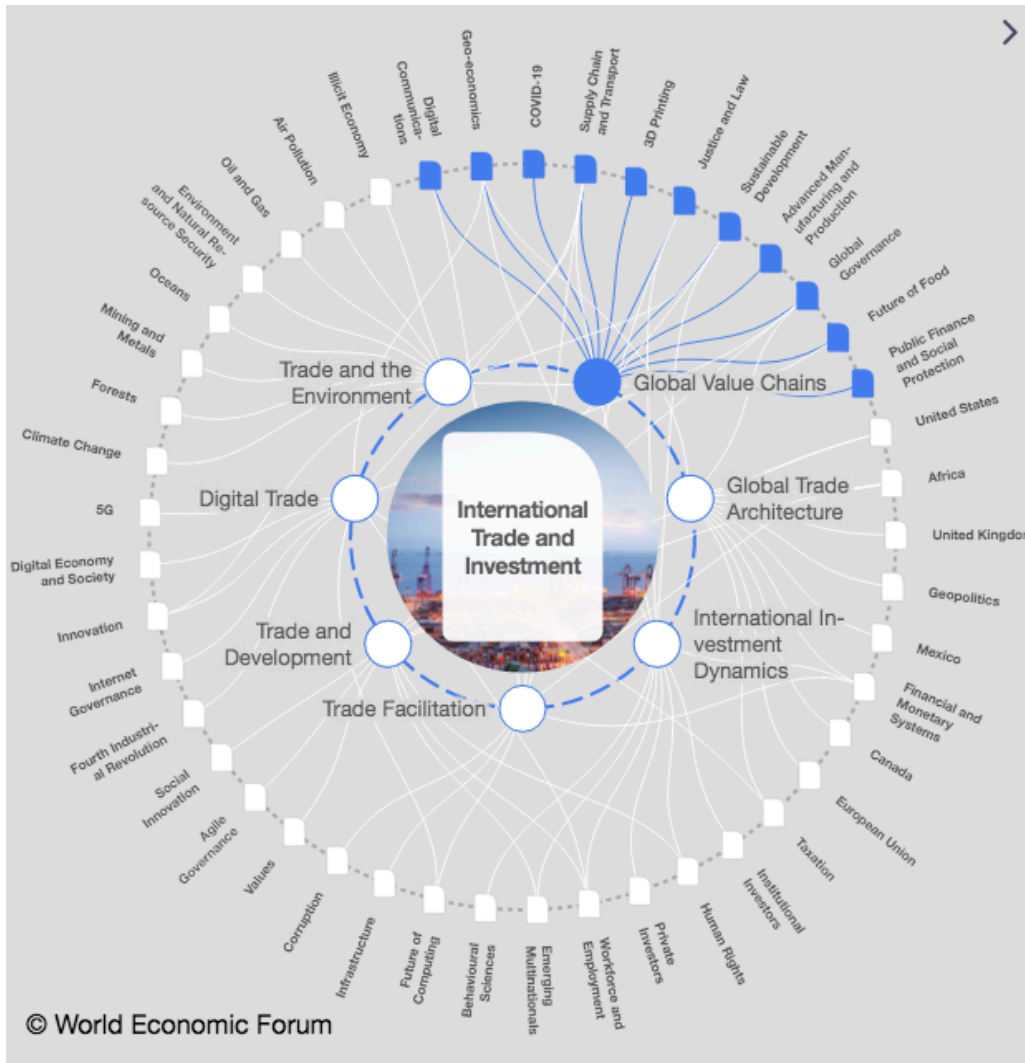
Rastúci význam týchto medzinárodných dodávateľských sietí dokonca podnietil niektorých naznačovať, že obchodné rokovania by už nemali byť viazané na geografickú oblasť, a mali by sa namiesto toho zameriavať na obchod v určitom dodávateľskom reťazci, ktorý by vyjednávačom venoval iba relevantné tovary a služby v rámci jediného priemyselného odvetvia, ako je čistá energia alebo textil.

Globálne hodnotové reťazce

Globálne hodnotové reťazce môžu uľahčiť integráciu rozvojových krajín na globálne trhy tým, že sa im budú špecializovať skôr na služby a polotovary ako na celé výrobky. Poskytujú prostriedok na šírenie vedomostí a štandardov a preto môžu propagovať udržateľnejšie postupy. Existuje však riziko, že spoločnosti sa jednoducho rozhodnú nasmerovať dodávateľské reťazce cez oblasti v ktorých sú normy udržateľnosti najnižšie (zostáva nejasné, či samoregulácia noriem postačuje na dosiahnutie cieľov OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja, ktoré boli stanovené v roku 2015 a určené na usmerňovanie vývoja do roku 2030).

Globálne hodnotové reťazce môžu tiež znížiť **efektívnosť vnútroštátnej environmentálnej politiky**, pretože environmentálny vplyv dodávateľského reťazca sa môže šíriť vo viacerých regulačných režimoch.

Existujú aj obavy týkajúce sa ich finančných rozmerov; hodnotové reťazce sa používajú na manipuláciu s daňovým zaťažením spoločnosti menej ako spravodlivo a to zameraním sa na konkrétne geografické oblasti s nízkymi daňami, v ktorých sa napríklad vykazujú zisky.

Globálna obchodná architektúra

Globálnu agendu ovplyvnila rozsiahla kritika Trumpovej administratívy voči medzinárodným obchodným normám a inštitúciám. Napríklad snahy USA o zamedzenie výmeny odvolacích sudcov vo Svetovej obchodnej organizácii ohrozujú prežitie nezávislého systému riešenia sporov tretích strán. Pokiaľ ide o preferenčné obchodné dohody, pokročilo niekoľko významných nových dohôd vrátane dohody o hospodárskom partnerstve medzi Európskou úniou a Japonskom (ktorá nadobudla platnosť začiatkom roku 2019) a komplexnej obchodnej dohody medzi EÚ a Kanadou (ktorá nadobudla platnosť dočasne v roku 2017).

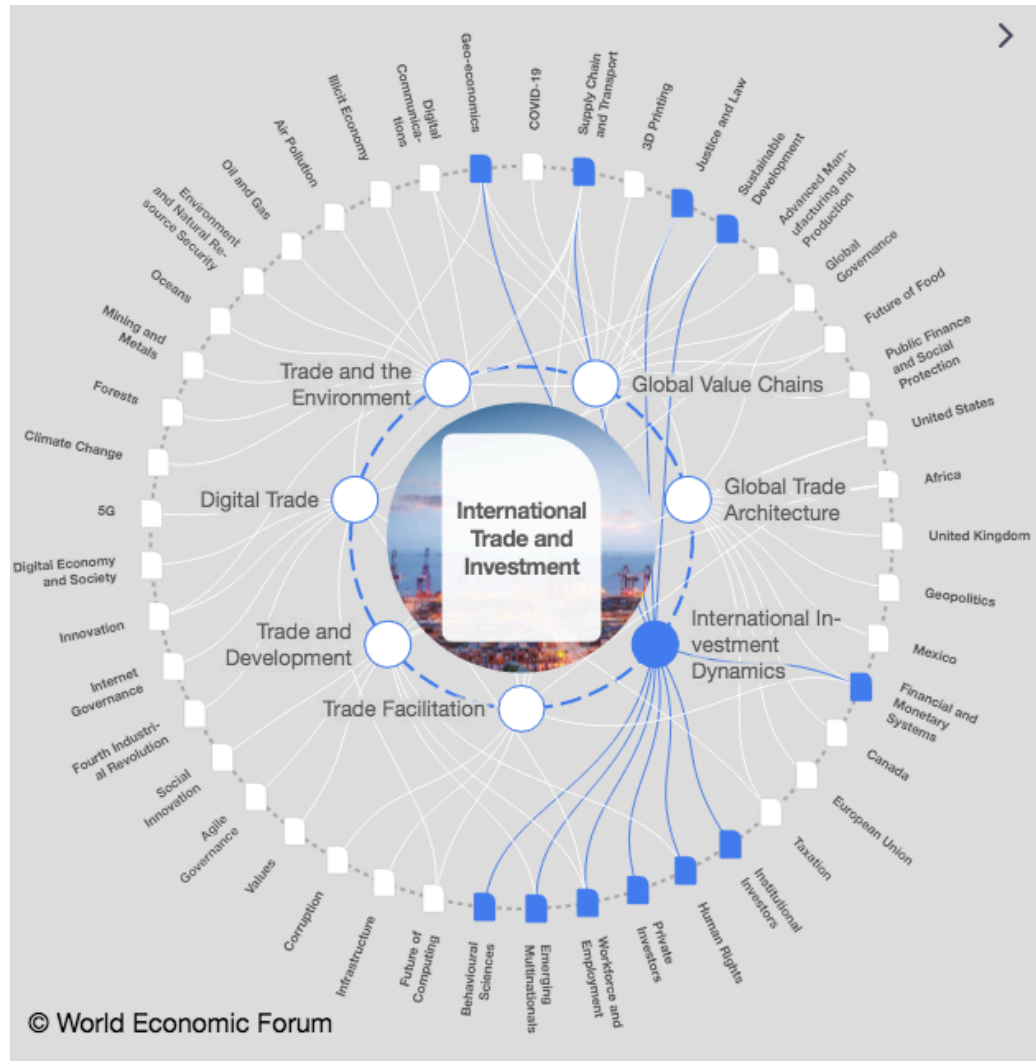
Okrem toho africká kontinentálna zóna voľného obchodu vstúpila do platnosti v lete 2019 ako prostriedok na vytvorenie jednotného spoločného trhu pre africký kontinent. Medzitým pokračuje americký **redizajn** existujúcich obchodných dohôd, prebiehajú snahy o ratifikáciu dohody medzi Spojenými štátmi, Mexikom a Kanadou vo všetkých troch krajinách, napríklad nahradením Severoamerickej dohody o voľnom obchode (NAFTA).

USA tiež vedú prebiehajúce obchodné rokovania s EÚ a Čínou, najväčšia pozornosť sa sústreďuje na napätie, ktoré je základom jej úsilia uzavrieť dohodu s Čínou.

Medzinárodná investičná dynamika

Na podporu trvalo udržateľného rozvoja by malo byť k dispozícii viac ako dosť finančných prostriedkov

Podľa Konferencie OSN o obchode a rozvoji v roku 2018 toky priamych zahraničných investícií v porovnaní s predchádzajúcim rokom **znížili o takmer pätinu** a dosiahli nízku úroveň dosiahnutú v dôsledku globálnej finančnej krízy. Zároveň sa podľa poradenstva BCG do roku 2017 celosvetovo spravované aktíva prudko zvýšili na **79,2 bilióna dolárov zo 48,2 bilióna dolárov** v roku 2007. Je zrejmé, že na financovanie trvalo udržateľného rozvoja nie je k dispozícii dostatok kapitálu, ale skôr nedostatok kapitálu, ktorý sa v skutočnosti dokáže dostať do výnosných projektov. Toto sa musí zmeniť, keďže sa odhaduje, že je potrebné ďalšie ročné financovanie vo výške **2,5 bilióna dolárov**, aby sa dosiahli ciele OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja prijaté v roku 2015. Medzinárodné investičné dohody sa podrobili intenzívnemu preskúmaniu oneskoreného vzťahu, či majú alebo nemajú vplyv na investičné toky a súvisia s témou urovnávania sporov medzi investorom a štátom (ISDS). Mechanizmus, ktorý môže zahraničným investorom poskytnúť možnosť pokračovať v medzinárodnej arbitráži namiesto toho, aby vznášal nároky na vnútroštátne súdy hostiteľského štátu.

Medzinárodná investičná dynamika

ISDS bol obzvlášť kontroverzný a vyvolal diskusiu o súvisiacich otázkach vrátane jeho legitimacy, nákladov a konflikty záujmov. Jednotlivé krajiny na to reagujú rôznymi spôsobmi, niekedy uzatvárajú dohody bez ISDS alebo s vlastnosťami, ktoré ho obmedzujú.

Európska únia napríklad presadzuje mnohostranný investičný súd a Kanada a USA prehodnocujú svoje vlastné prístupy v dohode medzi Spojenými štátmi, Mexikom a Kanadou, ktorej cieľom je nahradiť bývalú Severoamerickú dohodu o voľnom obchode (NAFTA), sa vynecháva ISDS medzi USA a Kanadou, zatiaľ čo dohoda medzi USA a Mexikom sa ponecháva. Nedávno upozornil ďalší medzinárodný problém uľahčenie investícií, ktorého cieľom je zlepšiť transparentnosť a predvídateľnosť investičných opatrení a urýchliť administratívne postupy.

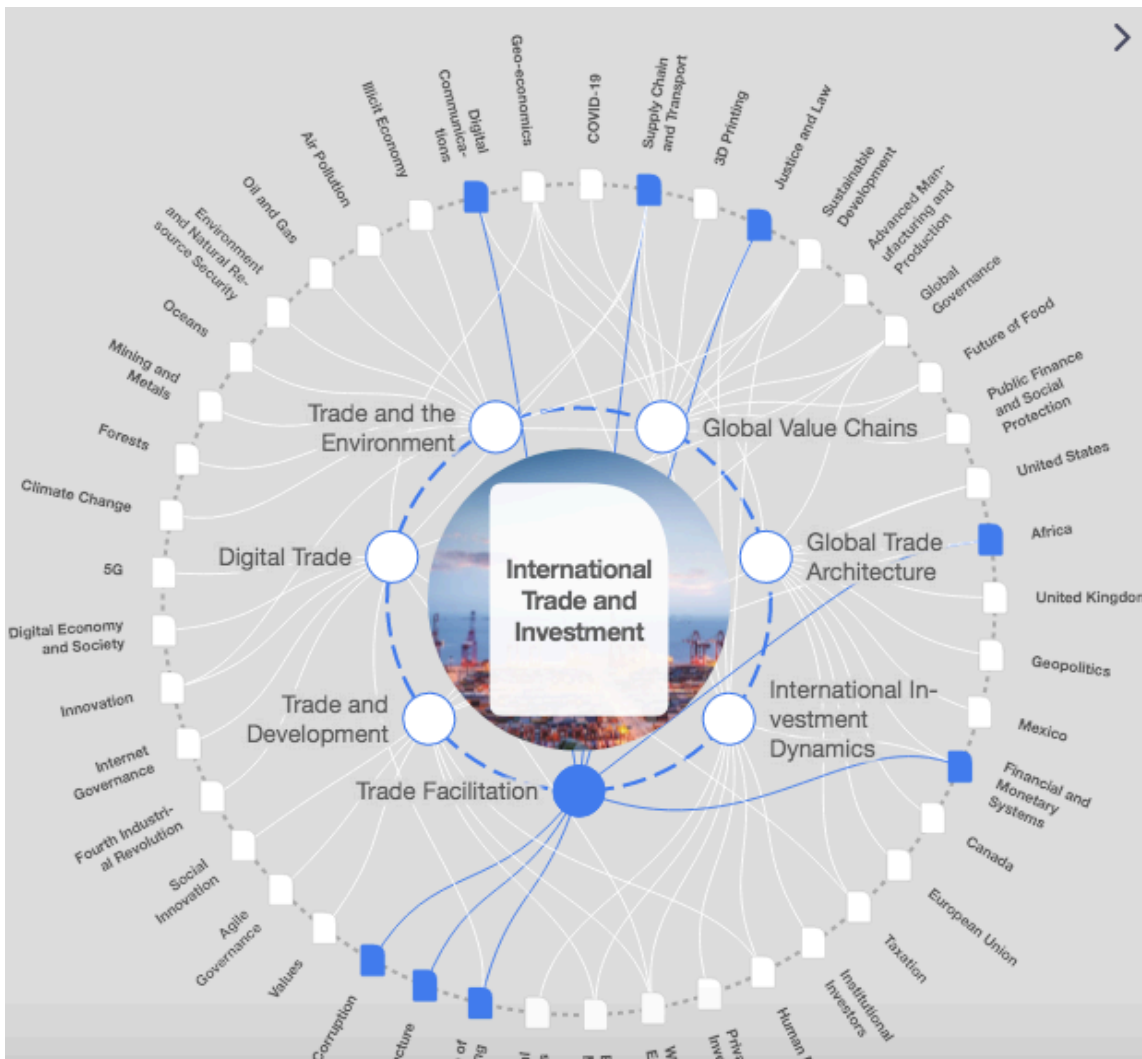
Okrem posilnenia medzinárodnej spolupráce a zdieľania informácií je dôležité zlepšiť vplyv medzinárodných investícií na udržateľnosť tak, aby to skutočne prospelo miestnym komunitám.

Uľahčenie obchodu

Dohoda WTO o uľahčení obchodu zohrala pri urýchl'ovaní globálneho obchodu veľkú úlohu

*Dovoz a vývoz tovaru sa často oneskoruje nákladnou byrokraciou - podľa štúdie uverejnenej Svetovou obchodnou organizáciou v roku 2015 môžu byť súvisiace náklady zasiahnuté **sadzbou rovnajúcou sa 134% peňažnej hodnoty produktu** v príjmových krajinách a rovná sa viac ako trojnásobku jej peňažnej hodnoty v rozvojových krajinách.*

Zjednodušenie obchodu sa preto stáva čoraz dôležitejším vo svete prechádzajúcom globálnymi a regionálnymi hodnotovými reťazcami, kde výrobky pri ich montáži niekoľkokrát prekračujú hranice. Dohoda o uľahčení obchodu, ktorá bola prvýkrát dohodnutá na ministerskej konferencii WTO na Bali v roku 2013, nadobudla platnosť začiatkom roku 2017. Dohoda obsahuje ustanovenia na urýchlenie pohybu, colného odbavenia tovaru na hraniciach, vyžaduje, aby členovia WTO akceptovali e-platby a elektronické verzie určitých dovozných a vývozných dokladov, ak je to možné, a vyžaduje od členov, aby zriadili Národný výbor pre uľahčenie obchodu ako prostriedok na koordináciu a vykonávanie dohody podľa svojich domácich potrieb.

Uľahčenie obchodu

Bezpapierové clá s centralizovaným systémom „**jediného okna**“, zhromažďujú obchodnú dokumentáciu na jednom mieste, môžu znížiť neefektívnosť, oneskorenie a neistotu na hraniciach.

Dohoda o uľahčení obchodu poskytuje väčšiu spoluprácu medzi vnútroštátnymi colnými a inými orgánmi a prostriedky pre členov WTO z rozvojových krajín zjednodušenie, modernizáciu a harmonizáciu ich dovozných a vývozných procesov.

Implementáciu podporuje aj Globálna aliancia pre uľahčenie obchodu, verejno-súkromné partnerstvo vedené Svetovým hospodárskym fórom. WTO odhaduje, že úplná implementácia by mohla znížiť obchodné náklady v priemere o 14,3% a zvýšiť svetový obchod až o **1 bilión dolárov** ročne z čoho by najviac profitovali rozvojové krajiny. Napríklad v Kolumbii bol Národný inštitút pre kontrolu potravín a liečiv schopný znížiť fyzické inšpekcie potravín o **27% v dôsledku projektu GATF**, ktorý sa premietol do skrátenia času spracovania zásielok s nízkym rizikom z 24 hodín na jednu hodinu.

Obchod a rozvoj

Obchod môže byť motorom inkluzívneho hospodárskeho rastu a znižovania chudoby

Približne 8% svetovej populácie väčšinou v subsaharskej Afrike, trpí extrémnou chudobou. Ciele Organizácie Spojených národov v oblasti trvalo udržateľného rozvoja (prijaté v roku 2015) uznávajú dôležitosť obchodu ako motora na inkluzívnejší globálny hospodársky rast.

Podľa Svetovej obchodnej organizácie sa však očakáva, že ročný rast objemu svetového obchodu sa v roku 2019 **spomalí na 2,6% z 3%** v predchádzajúcom roku. Údaje o najmenej rozvinutých krajinách vyzerajú obzvlášť pochmúrne - podľa správy o cieľoch trvalo udržateľného rozvoja z roku 2018 sa podiel na globálnom vývoze tovaru v roku 2016 **znížil na 0,9% z 1,1%** v roku 2013, potom, čo stúpol z 0,6% medzi rokmi 2000 a 2013.

Jedným povzbudivým znakom bolo vytvorenie africkej kontinentálnej zóny voľného obchodu v apríli 2019 s cieľom podporiť vnútroafrický obchod znížením mnohých zavedených prekážok. Najväčšou prekážkou však bola Nigéria, ktorá sa môže pochváliť najväčšou africkou ekonomikou a je domovom viac ako 90 miliónov ľudí žijúcich v extrémnej chudobe.

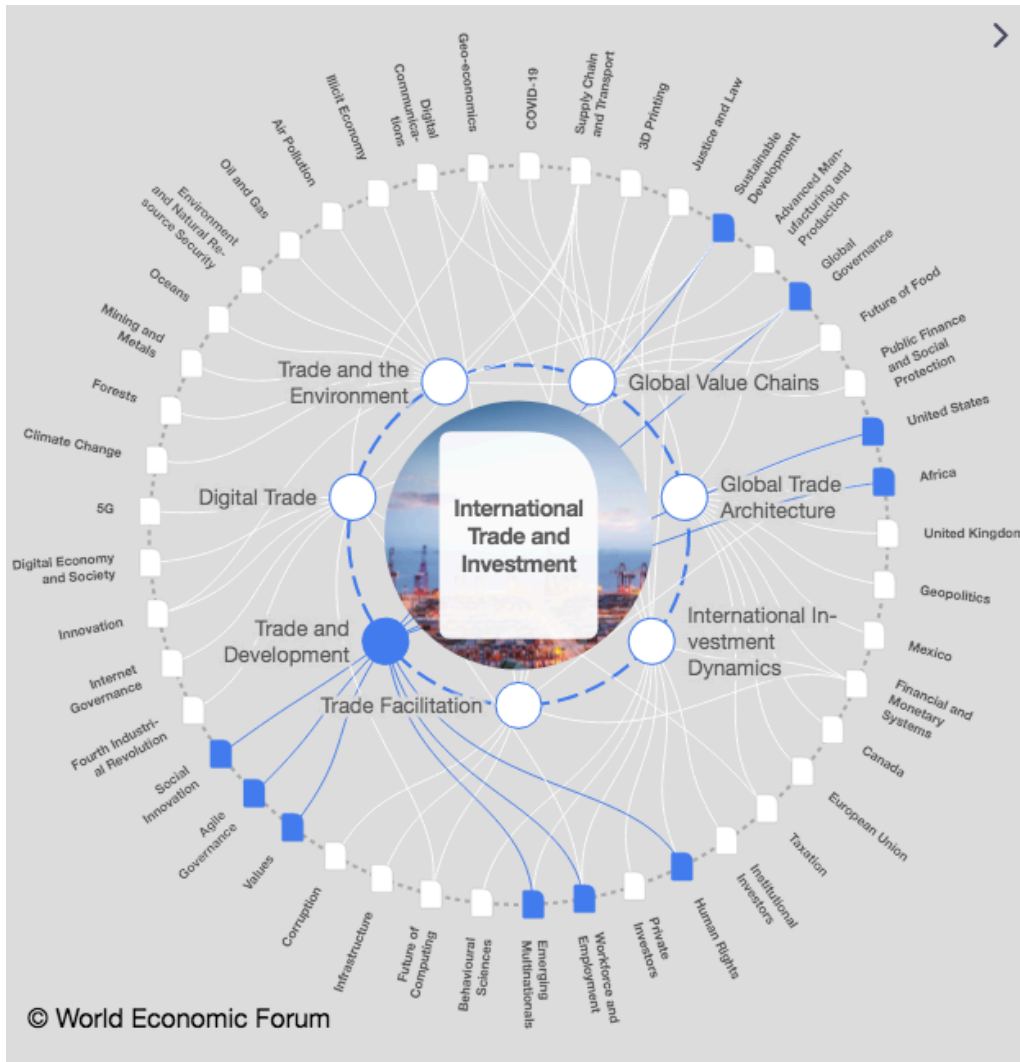
Obchod a rozvoj

Výzvy pre WTO, sú preto znepokojujúce rozvojové krajiny, ktoré by mohli mať úžitok zo zdravých, otvorených obchodných tokov vedených stabilnou rukou rešpektovanej medzinárodnej organizácie.

USA uskutočňovali protekcionistické obchodné politiky, tým, že mlátili clá na tovar v hodnote miliárd dolárov nielen z Číny, ale aj od tradičných spojencov, ako napríklad z Kanady, čo potenciálne povzbudzovalo ďalšie svetové mocnosti, aby ich nasledovali.

V tejto súvislosti sa v spoločnom vyhlásení uverejnenom skupinou rozvojových krajín (od Číny po Ugandu) v roku 2019 vyhlásilo **„popredné miesto WTO ako globálneho fóra pre stanovovanie a riadenie obchodných pravidiel“**.

Táto skupina zastáva názor, že osobitné Ustanovenia o diferencovanom zaobchádzaní s členmi WTO v rozvojových krajinách sa musia zachovať a posilniť. Ďalšou oblasťou, v ktorej sú jej pozície v ostrom protiklade s postojmi USA a mnohých ďalších západných krajín je že existuje priestor na kompromisné riešenie, aspoň pokiaľ ide o najväčšie ekonomiky, ktoré stále spadajú pod označenie rozvojovej krajiny.

Digitálny obchod

*V roku 2018 nakupovalo tovar online približne **1,8 miliardy ľudí na celom svete**. V tom istom roku dosiahol globálny elektronický maloobchodný predaj 2,8 bilióna dolárov. Očakáva sa, že do roku 2021 sa globálny elektronický maloobchod **zvýši na 4,8 bilióna dolárov**.*

Neporušené toky údajov a elektronický obchod sú životne dôležité pre zdravie globálnej digitálnej ekonomiky

Niektorí nazývajú údaje novou ropou, pretože bez nej nemôže nastať toľko moderných ekonomických aktivít. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj však zaznamenala zásadný rozdiel v správe uverejnenej v roku 2019 na rozdiel od ropy údaje nie sú vzácne a je ich možné distribuovať prakticky bez akýchkoľvek nákladov.

Podľa správy zverejnenej McKinsey Global Institute v roku 2019 - Cezhraničné toky údajov dramaticky vzrástli, keďže takmer polovica sveta je online v porovnaní s iba 20% iba pred desiatimi rokmi. Rastúci význam údajov znamená, že musia byť schopní voľne prúdiť cez hranice od toho budú závisieť digitálne produkty a služby, ako napríklad cloud computing, internet vecí a umelá inteligencia. Niektoré orgány sa však domnievajú, že voľný tok informácií predstavuje hrozbu pre verejný poriadok, zatiaľ čo existujú aj iné legitímne ciele politiky v oblasti obmedzenia údajov, ktoré sa týkajú súkromia. To viedlo k odstráneniu prekážok, ktoré obmedzujú ukladanie, pohyb a používanie údajov za hranicami alebo „**lokalizáciu údajov**“. V roku 2018 indická centrálna banka oznámila, že zahraničné platobné spoločnosti by museli ukladať údaje o miestnych transakciách výlučne na serveroch umiestnených v Indii.

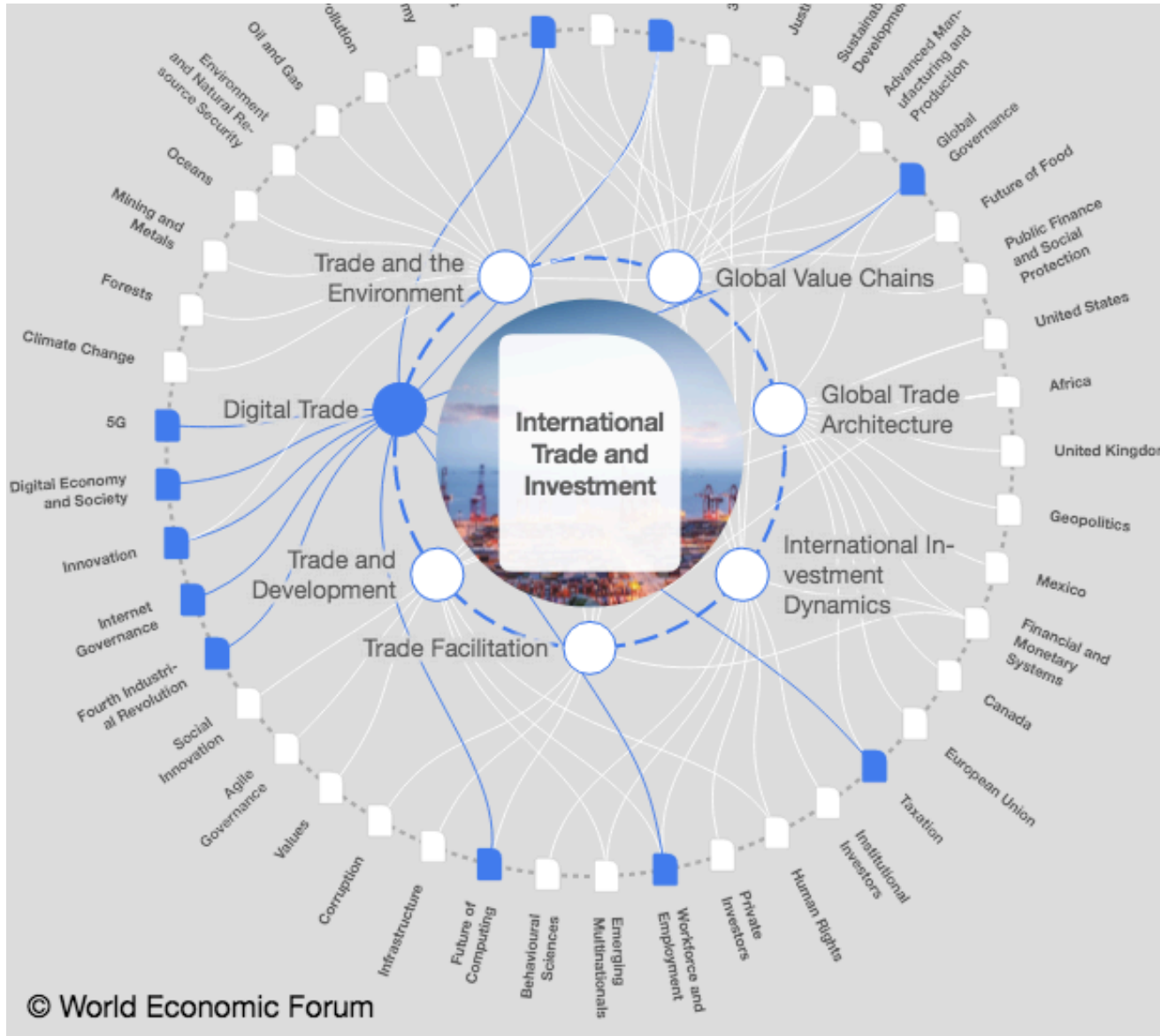
Digitálny obchod

V snahe vyhnúť sa negatívnym dopadom toku údajov niektoré krajiny začlenili ustanovenia o voľnom toku údajov pri obchodných transakciách.

Nedávne dohody o voľnom obchode zahŕňajú záväzné ustanovenia o toku údajov a zakazujú opatrenia na lokalizáciu údajov (zahŕňajú dohodu o transpacifickom partnerstve, aktualizovanú dohodu o voľnom obchode medzi Singapurom a Austráliou podpísanú dohodu medzi USA a Mexikom a Kanadou a austrálsko-indonézske dohodu o voľnom obchode).

Tieto dohody sa zaoberajú aj ďalšími podmienkami, ktoré umožňujú digitálny obchod, ako sú trvalé moratóriá na clá, elektronické zmluvy, elektronické platby a obchodovanie bez papiera. Stále viac sa uznáva význam podpory digitálneho obchodu a to aj v Európskej únii, ktorá k tejto téme predtým zaujala opatrný prístup.

Skúsenosti získané z existujúcich obchodov a politickej vôle medzinárodného spoločenstva (o čom svedčia signály zaslané desiatkami krajín vrátane USA a Číny na výročnom zasadnutí Svetového ekonomického fóra v Davose v roku 2019) môžu viesť k novej dohode o elektronickom obchode v rámci Svetovej obchodnej organizácie.

Zdroje

- World Economic Forum
- WTO – World trade Organization
- BCG – Boston Consulting Group
- McKinsey Global Institute